

Indhold

1	overblik over speciale, til jens	1
1.1	intro, problemformulering og undersøgelsesspørgsmål	1
1.2	Skitse af delanalyser	3
1.3	Blik for marginalisering	4
1.4	Gisninger om resultater	6
Bilag A	appendiks	8
A.1	DISCO-variabel til MONECA	8

1 overblik over speciale, til jens

En sociologisk analyse, der udelukker al psykologi, undtagen enkelte vredesubrud

- Pierre Bourdieu, "Udkast til en selvanalyse"

1.1 intro, problemformulering og undersøgelsesspørgsmål

Den danske beskæftigelsespolitik beskæftiger sig med at få ledige i job. I 2013 nedsatte regeringen det seneste ekspertudvalg på området med tidligere skatteminister Carsten Koch i spidsen. Udvalgets anbefalinger er den første af to rapporter (2014) var blandt andet en ny, individuel og jobrettet indsats for den enkelte, målrettet brug af opkvalificering i beskæftigelsesindsatsen, styrket fokus på virksomhedernes behov, styrkede økonomiske incitamenter for beskæftigelsessystemet og mindre bureaukrati. Beskæftigelsesanbefalingerne fra Carsten Koch-udvalget ligger sig i forlængelse af en lang række af reguleringer på beskæftigelsesområdet, hvor dansk beskæftigelsespolitik siden Wechseltmann-udvalgets i 1960'erne med små skridt af gangen er gået mere og mere væk fra at være tryghedsorienterede velfærdspolitik som sikrer arbejdstagernes økonomisk og social tryghed (Pedersen 2007).

Den historie vi med vores speciale ønsker at fortælle handler om at forstå arbejdsløshed som et multifacetteret begreb, der tydeliggør distinktioner mellem grupper, alt efter deres position i samfundsstrukturen, og som spiller en afgørende rolle for fordelingen af goder i samfundet. Der er grundlæggende tre ting på spil i konstitueringen af et centralt socialt fænomen som arbejdsløshed. Det handler lige så meget om den symbolske magt til at definere, hvad *problemet med arbejdsløshed* i det hele taget er, som det handler om, hvad der er *de bedste midler* til at løse problemerne forbundet med det. Og uadskilleligt forbundet med disse to størrelser er beskrivelsen af forskelle og ligheder mellem dem, der står uden job. Vi mener at kunne yde et unikt bidrag til det sidste, på en måde som også kaster lys over de to første.

Vores problemformulering er:

Hvad betyder kortere og længere perioder med ledighed for arbejdstageres sociale mobilitet på det danske arbejdsmarked?

Dette overordnede spørgsmål besvarer vi med følgende underspørgsmål:

1. Hvilke former for beskæftigelse kommer arbejdstagere fra og går til før og efter perioder med ledighed?
2. Hvilke sammenhænge er der sammenhængen mellem hvilke dispositioner disse arbejdstagere har til rådighed og hvilke strategier de benytter sig af for at komme ud af ledighed og tilbage i beskæftigelse.
3. Kan man med vores tilgang til ledighed se noget andet end andre tilgange, og hvordan kan vores empiri og andres empiri forstås som en del af en konstant symbolsk kamp om konstituering af arbejdsløshed?

Vi er særligt interesserede i mobilitet i forbindelse med ledighed. Hvilke jobs får man efter perioder med ledighed? Derved vil vi undersøge hvilken praksis der hænger sammen med hvilke felter, og hvad det siger om hvilke felter der ligger nær hinanden samtidig med hvad der skal til for at bevæge sig ud over det felt man oprindeligt kommer fra. Dette betyder, at vi ønsker at diskutere, hvad der strukturerer folk der oplever arbejdsløsheds opfattelse af handlingsrum, som vi ser det komme til udtryk igennem deres praksis mellem forskellige typer af jobs. Specialets primære metode til at fortælle denne historie er en netværksanalyse af registerdata fra Danmarks Statistiks arbejdsmarkedsdatabaser i perioden 1996 til 2009. Som det centrale redskab til at analysere ledighed bruger vi den såkaldte MONECA-algoritme, der er en måde at lave en datadrevet skitse af hvilke beskæftigelsestyper der ligger tæt på hinanden frem for en teoretisk og institutionel a priori-inddeling. Det vil sige når en arbejdstager er ledig i en periode, kan MONECA bruges til at se hvilken type job vedkommende kommer fra og går til før og efter den pågældende periode med ledighed.

Når vores speciale beskæftiger sig med en bestemt gruppe - arbejdstagere - som er i beskæftigelse efter at have oplevet periode med ledighed - og hvordan de i praksis - handler - og kommer ud af ledighed, er vores fokus et sted mellem at se arbejdsløshed som et økonomisk problem og at se på arbejdsløshedens sociale konsekvenser i et historisk perspektiv. Vi læner os op af søgeteoriens økonomiske fokus på hvad der skal til for at en arbejdsløs tager imod et job på baggrund af forventninger om løn (Rosholm 2009:162) uden at give et entydigt mål for hvornår det kan betale sig at arbejde, som mere abstrakt rationelle undersøgelser har for vane. I stedet viser vi, hvilke kanaler der eksisterer mellem forskellige jobtyper og derved hvilken praksis som er mulig for hvilke arbejdsløse. Vi lægger os samtidig op af at den sociologiske tilgang til den enkeltes arbejdsløshed skal ses i lyset af bestemte økonomiske markeds kræfter og inden for en bestemt historisk udvikling uden, at fokus bliver på arbejdsløse i en slags passiv offerrolle (Goul Andersen 2003:35). I modsætning til det, anskuer vi arbejdsløse som forskelligartede og handlende i et socialt rum, der så til gengæld er betinget af omstændighederne, med sammenfald mellem mentale og objektive strukturer, der kommer til udtryk i "hvad der er muligt". Dette følger hen til det tredje og sidste undersøgelsesspørgsmål som fokuserer på et videnskabeligt spørgsmål om hvilken måde vores tilgang til sociale mobilitet

på arbejdsmarkedet åbner op at anskue ledighedsbegrebet på end anderledes måde end de nævnte metoder.

1.2 Skitse af delanalyser

Vores tilgang er inspireret af Pierre Bourdieus måde at anskue den sociale verden objektivt på. Det handler om at synliggøre de principper, der ligger til grund for de valg og fravalg af metode, operationalisering, fremstilling mv. Undervejs har det ikke været helt klart, hvilken vej den netværksanalytiske metode har ville føre os hen, da den netop er datadrevet og på mange måder induktiv¹. Derfor hjælper disse principper til at klargøre hvad det er for valg og fravalg vi har taget undervejs i specialeprocessen og ultimativt hvad vi har valgt at fokusere på og hvorledes vi har valgt at fremstille det. Med inspiration i en relationelt orienteret sociologi vil vi benytte moneca-algoritmen til at afgrænse individer i klynger alt efter deres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Vi betragter de arbejdsløse som sociale agenter, hvis handlinger er udtryk for en praktisk logik, der er indskrevet i deres kroppe gennem de livsbaner, de har haft, det vil sige de felter de er formet af. Den logik som disse handlinger er udtryk for er derfor feltspecifikke, så for at forstå disse handlinger, må vi afdække den logik de er udtryk for. Netværksanalysen hjælper os med kortlægge strukturen i handlinger omhandlende jobskift, men vores analyse kræver også at gøre forudsætningerne for disse handlinger forståelige. Det er afgørende at vise de generative mekanismer², der skaber denne struktur. Det vil finde sted i forlængelse af netværksanalysen, og har flere elementer.

1. En historisk analyse af feltets³udvikling og forholdet til andre felter, hvilke aktører der kendetegner feltet og hvilken politiske kampe der foregår. Det betyder også at redegør for for deskriptive sandheder og forstå hvorfor de er blevet til sandheder. Det handler ganske simpelt om antallet af arbejdsløse, økonomiske og juridiske vilkår for arbejdsløse og så videre. Af særlig vigtighed er det at forstå hvorfor disse opfattelser findes, hvem der producerer dem og hvilke formål det tjener for forskellige interessenter. Det indeholder også at forholde sig til andre teoretiske retninger indenfor arbejdsløshedsforskningen og undersøgelser om arbejde og arbejdsløshed, for derved at vise hvilke andre fortællinger, der produceres indenfor såvel samfundsvidenskab som i feltet selv, og hvordan de spiller sammen. Det vil give et indtryk af den symbolske konstituering hos forskellige interessenter, samt disses bud på at forstå hvad der kendetegner feltet. Det vil vi gøre ved at læse udgivne

---

¹Det er klart at dataen i sig selv er struktureret på måder der synliggør visse ting og skjuler andre, samt netværksmetoden selv giver et bestemt blik. Men derfor er det stadig svært at gisne om kortenes udformning på nuværende stadie.

²Dermed ikke sagt, at der er noget som helst *mekanisk* ved det.

³Man kan diskutere - eller rettere vi *vil* diskutere - om det kan betegnes som et felt. Det er klart at man kan betegne de forskellige institutioner og jobs, der beskæftiger sig med arbejdsløshed, som en del af samme felt, med alle de kampe og regelmæssigheder i konstitueringen som deraf følger. Men eftersom vi også i høj grad ser på hvad der karakteriserer de arbejdsløse, må man spørge sig om de er en del af et felt som sådan, når de fleste så flygtigt bevæger sig rundt på det?

forskningsartikler, statistikker fra DST, samt artikler fra diverse fagblade, arbejdsgiverforeninger og politiske grupper som partier og tænketanke⁴

2. Inddrage EVS og ESS surveydata koblet op på registerdata, til at sige noget mere om den distinktioner, der adskiller arbejdsløse i form af livssyn og sociale omstændigheder. Det vil muligvis gøre os i stand til at konkludere med en vis vægt, at der er tale om vidt forskellige felter, og hvad der så kendetegner disse felter. Det gøres gennem krydstabeller og muligvis en korrespondanceanalyse. Regression kan også komme på tale, hvis det giver mening, men har klart lavest prioritet og skal have en god grund.
3. Interviews med mennesker der kan puste liv i vores kvantitative betragtninger, så vi kan forstå de mønstre vi observerer i statistikken som de levede erfaringer de i sidste instans er. Det kunne også være at se på de officielle dokumenter som akasser og jobcentre tilbyde til arbejdsløse.
4. mere dybdegående inddeling af ledighed i netværksanalysen, hvor vi udnytter at vi har adgang til information om beskæftigelse også internt i året. Uklart præcis hvor brugbare disse oplysninger er.

1.3 Blik for marginalisering

Vi trækker på et marginaliseringsbegreb anvendt af Jørgen Elm Larsen, Catharina Juul Kristensen og Nils Mortensen. Nils Mortensen skelner mellem dikotomierne integration/differentiering og inklusion/eksklusion. Integration og differentiering i samfundet kan beskrives som samspil og modspil mellem eksisterende hierarkier som lægger op til strategier for fastholdelse eller forandring af ulighed i magt, privilegier og prestige (Bourdieu 1986), udviklingen af funktionel differentiering mellem forskellige subsystemer svarende til en arbejdsdeling i sektorer, erhverv, fag og professioner (Luhmann 2002) og en opdeling mellem befolkningsgrupper med forskellige regionale og religiøse udgangspunkter (Mortensen 2009: 26).

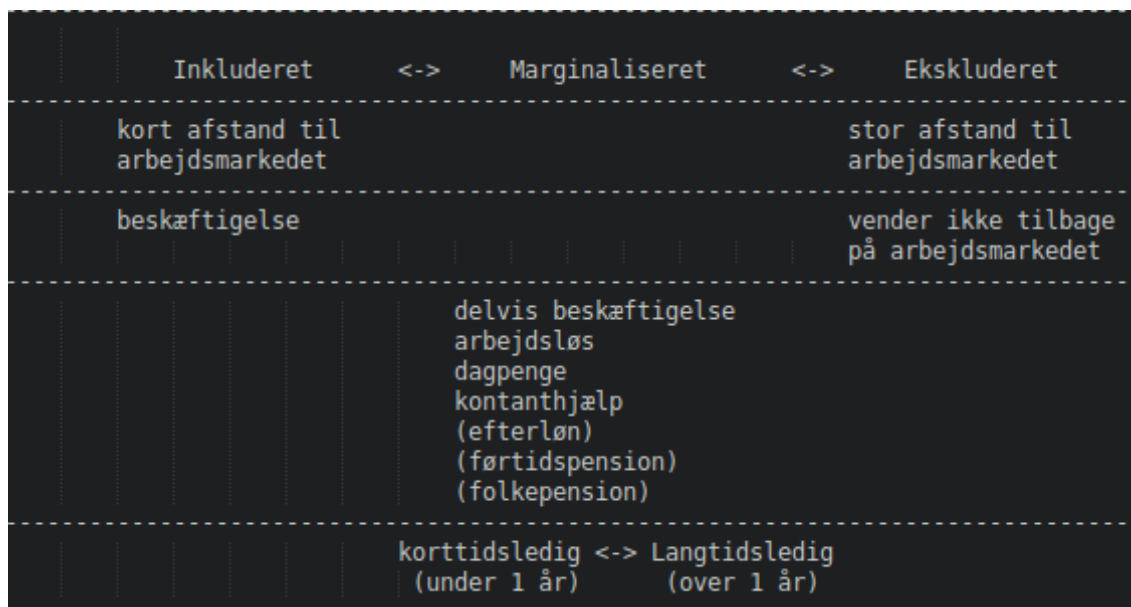
Jørgen Elm Larsen giver en mere specifik definition af social eksklusion som en ufri-villig ikke-deltagelse gennem forskellige typer af udelukkelsesmekanismer og -processer, som det ligger uden for individets og gruppens muligheder at få kontrol over (Elm Larsen 2009: 237). Inklusion/eksklusion har hos Luhmann en binær form, som ikke er særlig hensigtsmæssig i forhold til virkeligheden, og derfor er det mere hensigtsmæssigt at anvende begrebet marginalisering. Marginalisering kan derfor anvendes som en midtergruppe, hvor nogle er i en proces mod inklusion, nogle er i en proces mod eksklusion og nogle forbliver i midtergruppen (Mortensen 2009: 27; Elm Larsen 2009: 130f). Til vores

---

⁴Det kan meget hurtigt blive uoverskueligt og der vil ligge en del arbejde i at finde de rigtige dokumenter fra forskellige interessenter, som du f.eks. har gjort ved at se i fagblade fra den tidsperiode du kiggede på.

operationalisering af begrebet marginalisering er vi inspireret af Lars Svedbergs model (Svedberg 1995:44 i Juul Kristensen 1999:16).

Figur 1.1: marginaliseringsfigur (draft)

Vi anvender DISCOALLE_INDK i perioden 1996 til 2009 til en variabel på 167 udfald.

Inkluderet	<->	Marginaliseret	<->	Ekskluderet
Lille afstand til arbejdsmarkedet				Stor afstand til arbejdsmarkedet
I beskæftigelse				Vender ikke tilbage på arbejdsmarkedet
		delvis beskæftigelse, arbejdsløs, dagpenge, kontanthjælp, (efterløn, førtidspension, folkepension)		
		korttidsledig <-> Langtidsledig (under 1 år) (over 1 år)		

Vores model viser forskellige grader af marginalisering på arbejdsmarkedet i et spektrum mellem inkluderet og ekskluderet. Med inkluderet på arbejdsmarkedet forstår vi ingen eller kort afstand til arbejdsmarkedet og med ekskluderet forstår vi en stor afstand til arbejdsmarkedet. De inkluderede er i fuld beskæftigelse, beskæftigelse deltid eller beskæftigelse mere end halvdelen af året, og er således *ikke* en del af vores population⁵. De

⁵ovenstående er også defineret ud fra muligheder i DSTs data og det vil vi naturligvis beskrive mere dybdegående i den færdige tekst. Foreløbigt kan man sige at vores (deskriptive) ledighedsbegreb minder

totalt ekskluderede vender ikke eller sjældent tilbage på arbejdsmarkedet, og vil derfor optræde som dem, der kun optræder en enkelt gang i vores data fra 1996 til 2009. I et spektrum mellem det at være inkluderet og ekskluderet ligger forskellige grader af marginalisering, hvilket kan være beskæftigede mindre end halvdelen af året, arbejdsløse i perioder længere end et halvt år, dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere. Hermed træffer vi også et fravalg. Arbejdsløse med mere en et halv års beskæftigelse i det indeværende år vælges fra sammen med arbejdstagere i forskellige prækære og usikre arbejdsstillinger, der er konstant, omend usikkert, beskæftiget. Afslutningsvis skelner vi i vores kortlægning mellem korttidsledige og langtidsledige for at se mønstre.

En tentativ vurdering på baggrund af det foreløbige dataarbejde er, at mange fra vores population af ledige har disco-koder der viser at de roder rundt i det administrative mørke (99-koder), eller har at gøre med job i usikre beskæftigelser. Det siger meget om vores population at staten har så svært ved at kategorisere dem, og når de kan kategoriseres er det ofte forventelige beskæftigelser som rengøringsarbejde eller andet prekært.

1.4 Gisninger om resultater

Da moneca-metoden er datadrevet og vi endnu ikke har fået de første netværksskort i hus svarer det til, at vi lige er gået i gang med vores etnografiske feltarbejde. Vi ved altså endnu ikke, hvilke kanaler der bliver etableret, og eftersom vi arbejder med 100+ beskæftigelseskategorier, er det svært at komme med andet end meget rudimentære gæt.

Basalt set mener vi at forskellige jobtyper ligger indenfor forskellige felter, og de sociale agents habitus er tilpasset disse forskellige felter, så nogle job ligger tættere på nogle typer mennesker end andre. , hvilket kommer til udtryk ved at nogle jobtyper ligger tættere på og længere væk fra hinanden end andre. Det er tæt på at være en truisme, men ved at tænke denne opdeling gennem Bourdieus forståelse af felter og habitus, mener vi at kunne frame disse opdelinger på måder, som gør det muligt at forstå de generative mekanismer bedre.

Dernæst har vi en antagelse om, at længden på ledighedsperioden siger noget om habitus på arbejdsmarkedet. I den sammenhæng er det særlig interessant at se på om langtidsledige har større disposition til at bevæge sig længere væk fra de jobtyper der normalt ligger tættere på der hvor man kommer fra før end ledighedsperiode sammenlignet med korttidsledige og arbejdstagere som ikke har oplevet ledighed.

Vender man tilbage til arbejde i samme felt, eller bevæger man sig ind på et nyt? Der ved vil vi diskutere, hvilken praksis der hænger sammen med hvilke felter, og hvad det siger om hvilke felter der ligger nær hinanden. Eller måske siger noget om hvor desperat man skal være, for at bevæge sig ud over det felt man er trænet ind i. Vi vil gerne disku-

---

om Danmarks Statistiks opgørelse af nettoledighed, som omfatter alle modtagere af arbejdsløshedsdagpenge samt såkaldt arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere. Danmarks Statistik arbejder også med opgørelse bruttoledighed, som omfatter alle nettoledige samt alle personer, der er i aktivering og modtager en aktiveringsydelse, og AKU-ledige i form af en Arbejdskraftundersøgelsen.

tere hvad der strukturerer folk, der oplever arbejdsløsheds opfattelse af handlingsrum, som vi ser det komme til udtryk igennem deres praksis mellem forskellige typer af jobs efter perioder med ledighed.

Vi er desuden interesseret i at diskutere om arbejdstagere som vender tilbage til en anden type arbejde end det de havde i forvejen opretholder arbejdsmarkedets doxa om at arbejde ikke bare er noget man varetager af nødvendighed, men fordi man synes at det er meningsfuldt eller om det sker et brud med arbejdslivets illusio. I den sammenhæng kunne det være interessant at passe på med at betegne det med at komme i en beskæftigelse igen som *at komme videre* eller som en udelukkende positiv ting. For eksempel kan beskæftigelsen personen kommer i være sæsonarbejde eller være et plaster på såret, der gør, at personen inden alt for længe bliver ledighed igen. Derfor kunne det alternativ være bedre eksempelvis som akademiker at vente på *et mere passende job* eller som ufaglært at tage en uddannelse (Arnholz 2004:24). Dette kan ud fra Bourdieu være et udtryk for at fokusere på og komme ud af *den store elendighed* som arbejdsløsheden og alle de problemer man har som arbejdsløshed (både dem som er forårsaget af arbejdsløshed og dem som ikke er forårsaget af arbejdsløsheden) og derved ignorerer *den lille elendighed* som består i at få forringet sine arbejdsvilkår, blive tvunget til at ofre sig lidt før man bliver ofret og samtidig være taknemmelig over, at man ikke hører til blandt de svage. Hermed tilpasser man sig arbejdsmarkedets umiddelbare behov ved at man som ledige accepterer samfundets objektive strukturer (Arnholz 2004:27) og får derved nogle realistiske forventninger i forhold til deres position i den sociale verden (*De arbejdsløse må tage hvad de kan få*) (Arnholz 2004: 35).

A appendiks

A.1 DISCO-variabel til MONECA

Følgende handler om hvordan vi har dannet vores DISCO-kode på baggrund af DST. Dette er en fyldestgørende beskrivelse på baggrund af materiale fra DST's hjemmeside og vores egne overvejelser om dannelsen af DISCO-kode.

A.1.1 Beskrivelse af DST's DISCO-kode

DISCO er den officielle danske version af den internationale fagklassifikation, International Standard Classification of Occupations (ISCO, som er blevet udviklet af International Labour Organisation (ILO). DISCO-88 afløser i 1996 fagklassifikationen fra 1981 baseret på en dansk fagklassifikation, og i 2010 blev ISCO-88 udskiftet af ISCO-08.

De tre hovedformål med ISCO-88 er for det første at lette international kommunikation angående beskæftigelsesforhold ved at forsyne nationale statistikere med et redskab, som kan gøre nationale beskæftigelsesdata internationalt sammenlignelige, for det andet ønsket at åbne mulighed for at producere internationale beskæftigelsesdata på en sådan måde, at data kan være nyttige i såvel forsknings- og beslutningsprocesser som ved konkret iværksættelse af aktiviteter, og for det tredje er det intentionen at tilvejebringe en model, der kan fungere som en velegnet inspirationskilde i de lande, hvor man arbejder med at udvikle eller revidere fagklassifikationer.

Opbygningen af fagklassifikationen baserer sig på arbejdsfunktioner og færdigheder. Med arbejdsfunktioner menes typen af det faktisk udførte arbejde, hvilket vil sige summen af de udførte opgaver, der knytter sig til den enkelte person beskæftigelse. Med færdigheder menes evnen til at varetage opgaverne inden for en givens arbejdsfunktion, hvilket for det første afhænger af niveauet af færdighederne hos den enkelte person (kompleksiteten og omfanget af de opgaver der indeholdes i en given arbejdsfunktion), og for det andet afhænger specialiseringen af færdighederne hos den enkelte person såvel af påkrævet viden, anvendte maskiner, værktøjer og materialer som af typen af producerede varer og tjenesteydelser.

Færdighederne er opdelt i en niveauer med udgangspunkt i den internationale ud-

dannelsesklassifikation, International Standard Classification of Education (ISCED) som i store træk kan sammenlignes med Dansk Uddannelses-Nomenklatur (DUN), som er udarbejdet efter danske forhold af Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet. ISCED placeres på de 10 uddannelsesniveauer:

0. Førskoleniveau (børnehaveklasse)
  1. Grundskoleniveau I (1.-6. klasse)
  2. Grundskoleniveau II (7.-10. klasse/årgang)
  3. Gymnasialt niveau I (10. uddannelsesår)
  4. Gymnasialt niveau II (11.-12. uddannelsesår)
  5. Korte videregående uddannelser (13.-14. uddannelsesår)
  6. Mellemlange videregående uddannelser (15.-16. uddannelsesår)
  7. Lange videregående uddannelser (17.-18. uddannelsesår)
  8. Forskerniveau (19.- uddannelsesår)
- Udenfor niveauplacering

Det bør ligeledes understreges, at færdighederne kan erhverves gennem uformel oplæring og erfaring.

ISCO-88 og DISCO-88 opererer med fire færdighedsniveauer. Første færdighedsniveau er defineret med henvisning til DUN uddannelsesniveau 0-1, som man i Danmark i praksis uden uddannelse. Andet færdighedsniveau er defineret med henvisning til DUN uddannelsesniveau 2-4, som er personer i besiddelse af færdigheder på grundniveau. Tredje færdighedsniveau er defineret med henvisning til DUN uddannelsesniveau, som er personer i besiddelse af færdigheder på mellemniveau. Fjerde færdighedsniveau er defineret med henvisning til DUN uddannelsesniveau 7-8, som er personer i besiddelse af færdigheder på højeste niveau.

Stillingsbeskrivelserne samler et sæt af arbejdsfunktioner, der i indhold og opgaver er karakteriseret ved en høj grad af ensartethed. Stillingsbeskrivelserne er opbygget som en hierarkisk struktur med fire niveauer: 10 hovedgrupper, 27 overgrupper, 111 mellemgrupper og 372 undergrupper. Detaljeringsgrad øges, jo lavere niveau i klassifikationen man betragter. De 10 hovedgrupper fremgår således:

0. Militært arbejde
1. Ledelse på øverste plan i virksomheder, organisationer og den offentlige sektor
2. Arbejde, der forudsætter færdigheder på højeste niveau inden for pågældende område
3. Arbejde, der forudsætter færdigheder på mellemniveau
4. Kontorarbejde
5. Salgs-, service- og omsorgsarbejde
6. Arbejde inden for landbrug, gartneri, skovbrug, jagt og fiskeri, der forudsætter færdigheder på grundniveau
7. Håndværkspræget arbejde
8. Proces- og maskinoperatorarbejde samt transport- og anlægsarbejde

9. Andet arbejde

I DISCO-88 henføres hovedgruppe 2 til fjerde færdighedsniveau og hovedgruppe 3 til tredje færdighedsniveau. Hovedgrupperne 4-8 henføres til andet færdighedsniveau og hovedgruppe 9 til første færdighedsniveau. Arbejdet, som indeholdes i såvel hovedgruppe 1 som hovedgruppe 0, er så heterogent, at det med hensyn til disse hovedgrupper ikke er muligt at foretage en entydig henføring til et færdighedsniveau.

Principielt skelner DISCO-88 ikke mellem selvstændigt erhvervsdrivende og lønmodtagere, hvis de udfører samme arbejdsfunktioner. Tilsvarende skelnes ikke mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, hvis de faktisk udfører samme art/type arbejde.

I Danmarks Statistik klassificeres efter to principper: Arbejdsklassifikationsmodul (AKM) og Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS). AKM klassificerer den enkelte person efter væsentligste beskæftigelse (beskæftigelsesstatus, stilling og branche for vigtigste arbejdssted) samt omfanget af beskæftigelse og ledighed i løbet af et kalenderår. RAS klassificerer den enkelte personer efter dennes tilknytning til arbejdsmarkedet på et givet tidspunkt i løbet af året (slutningen af november) svarende til oplysningerne om ansættelsesperiode fra den oplysningsseddel, som arbejdsgiverne hvert år skal aflevere til Told- og Skattestyrelsen for hver enkelt ansat.

A.1.2 Beskrivelse af DST's DISCOALLE_INDK

DISCOALLE_INDK anvender vi i perioden 1996 til 2009, fordi den klassificerer den væsentligste beskæftigelse i året på baggrund af DISCO-88. DISCOALLE_INDK går fra 1991 til 2009 og udskiftes i 2010 af variabelen DISCO08ALLE_INDK.

DISCOALLE_INDK er for lønmodtagere lig med fagklassifikationskoden for det arbejdssted, hvor de har fået størst løn i løbet af året (1991-2008) og fra 2009 det arbejdssted hvor der er arbejdet flest timer i løbet af året. Hovedkilden til DISCO-koderne er indberetninger til Danmarks Statistiks lønstatistikregister. For selvstændigt erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefælle er DISCOALLE_INDK lig med fagklassifikationskoden for det arbejde, de udfører i deres virksomhed.

Fra 1996 til 2002 er DISCOALLE_INDK fircifret, og fra 2003 sekscifret. De sidste 2 cifre fra 2003 er en underopdeling af den fircifrede kode. Nogle af DISCO-værdierne har et- to- eller trecifrede, hvilket skyldes, at det ikke har været muligt at fastlægge koden på et mere detaljeret niveau - hovedsageligt for imputerede værdier (kodeværdi sat ud fra oplysninger fra andre registeroplysninger end fagklassifikationsoplysninger fra Danmarks Statistiks lønstatistik).

Populationen i datasættet omfatter alle personer som er mindst 15 år ved årets udgang eller har indkomst i løbet af året eller formue den 31. december. For at få konsistens over tid i vedhæftede tabel og graf er populationen lig med alle fuldt skattepligtige personer, som har været i Danmark både primo og ultimo året, og som ved årets udgang er mindst 15 år.

Sammenligninger over tid på mere end første eller to første cifre i DISCOALLE_INDK skal foretages med varsomhed, da dannelsen af DISCOALLE_INDK ændrer sig over tid, hvilket fremgår af følgende:

- Fra og med 1. januar 1997 flytter frisørerne til Maritim A-kasse - dette er først blevet indarbejdet i modellen for dannelse af DISCOALLE_INDK fra og med 1999, hvilket betyder, at lidt over 1.000 personer i 1997 og 1998 har fået DISCO-kode 6152 i stedet for 5141.
- Fra og med 2000 udgår stillingsoplysninger fra CPR-registeret, da kvaliteten efterhånden er blevet for dårlig, hvilket giver 470.000 ekstra manglende DISCO-koder fra år 2000.
- Fra år 2003 ændres opgørelsesmetoden væsentligt. Den største ændring er en følge af, at en række arbejdsløsheds-kasser lægges sammen. Det bevirker at de ikke kan bruges som grundlag for imputering af DISCO-koden. Totalt stiger antallet af personer med manglende DISCO-kode med 535.000. Samtidig ændres DISCO-koden for selvstændige med under 5 ansatte. De skifter fra ledelse til at være håndværker eller lignende (den relevante DISCO-kode for virksomhedens område).
- Før år 2003 fik personer uden for arbejdsmarkedet en imputeret DISCO-kode, hvis der var oplysning om medlemskab af a-kasse for tidligere år, og før 2000 tillige, hvis der var oplysning om stilling fra CPR-registeret. Det omfatter for årene før år 2000 ca. 600.000 personer og for årene 2000-2002 ca. 300.000 personer. Det betyder, at opgørelser af DISCOALLE_INDK før år 2003 kan indeholde DISCO-kode for arbejde i tidligere år for fx pensionister.

A.1.3 Hvordan Danmarks Statistik danner DISCOALLE_INDK

Variablen DISCOALLE_INDK dannes ud fra DISCOLO-EN_INDK (kode for lønmodtager) og DISCOSEL_INDK (kode for selvstændige) samt BESKST/BESKST02 (beskæftigelsesstatus). DISCOALLE_INDK dannes ud fra formelen:

- $\text{DISCOALLE\_INDK} = \text{DISCOSEL\_INDK}$ for $\text{BESKST} = 1$ eller 2 (selvstændige, medarbejdende ægtefælle)
- $\text{DISCOALLE\_INDK} = \text{DISCOLØN\_INDK}$ for $\text{BESKST} > 2$ (lønmodtagere, pensionister mv.)

Sammenligninger over tid på mere end de to første cifre i DISCOALLE_INDK skal foretages med varsomhed, da:

- Der er forskellig metode til opgørelse af DISCO-koden for selvstændige og lønmodtagere
- Der er forskellige opgørelsesmetoder for lønmodtagere afhængig af sektor (privat, stat, kommunal)
- Der hvert år mangler koder for en del lønmodtagere, som så søges imputeret ved forskellige metoder

- Opgørelsesmetoden for statsligt ansatte er ændret i 1998
- Opgørelsesmetoden er ændret for selvstændige i år 2003
- Imputeringsmetoden for lønmodtagere er ændret i 2000, 2003 og 2004

DISCO-selvstændige (personer med BESKST/BESKST02 =1,2) sættes ud fra deres virksomheds BRANCHE. Før 2003 bliver 30 pct. af de selvstændige karakteriseret som ledere med under 10 ansatte (to første cifre i DISCOALLE_INDK lig 13). Fra 2003 ændres metoden hvorefter selvstændige får tildelt DISCO-kode. Derved falder andelen af selvstændige, der karakteriseres som ledere med under 10 ansatte fra 30 pct. af de selvstændige i 2002 til tre pct. i 2003. Hovedreglen fra 2003 er, at selvstændige med under fem ansatte antages at arbejde med i produktionen, og dermed får DISCO-kode som håndværker, butiksansat og lign (kodeværdi større end 200000). Selvstændige med fem til ni ansatte antages at være ledere og får DISCO-kode mellem 130000 og 131900 (ledelse af virksomheder med færre end 10 ansatte). Selvstændige med mindst 10 ansatte får DISCO-kode mellem 122000 og 123900 (ledelse i virksomheder med 10 eller flere ansatte).

Hovedkilden til DISCO-løn i indkomststatistikken er Danmarks Statistiks Lønstatistik DISCO-koder. Først findes den sektor (privat, stat og kommune) hvorfra personen har fået størst lønudbetaling i løbet af året, og personens DISCO-kode fra denne sektor i lønstatistikken vælges. Hvis der ikke findes en DISCO-kode i den valgte sektor, tages DISCO kode fra en af de andre sektorer, hvis en sådan findes. Hvis en lønmodtager ikke har nogen DISCO-kode i lønstatistikken, søges koden imputeret ud fra forskellige oplysninger.

1991 til 2002 foregår imputeringen ved følgende prioritering af kilderne:

- For personer under visse uddannelser (typisk med lærlingeperiode) sættes en DISCO-kode.
- DISCO-kode sættes for visse stillingstyper i centrale personregister (anvendes ikke fra og med 2000).
- DISCO-kode sættes for medlemskab af visse A-kasser og for enkelte ud fra kombination med højeste fuldførte kompetencegivende uddannelse og arbejdsstedsbranche.
- DISCO-kode sættes for visse kombinationer af højeste fuldførte kompetencegivende uddannelse og arbejdsstedsbranche.

Fra år 2003 foregår imputeringen ved følgende prioritering af kilderne:

- Hvis arbejdsstedet er det samme i året forud tages DISCO-koden fra det foregående års lønstatistik (bruges fra og med 2004).
- DISCO-kode sættes for visse kombinationer af højeste fuldførte kompetencegivende uddannelse og arbejdsstedsbranche.
- For personer under visse uddannelser (typisk med lærlingeperiode) sættes en DISCO-kode.

- DISCO-kode sættes for medlemskab af visse A-kasser og for enkelte ud fra kombination med højeste fuldførte kompetencegivende uddannelse og arbejdsstedsbranche.

Variablen DISCOTYP angiver, hvilken af de ovenfor nævnte kilder DISCO-kode for lønmodtagere har i indkomst-statistikken.

For de privatansattes vedkommende drejer det sig om oplysninger fra alle virksomheder med 10 eller flere ansatte, som indberetter sekscifrede DISCOLØN koder sammen med lønbeløbet for den pågældende ansættelse. Enkelte mindre virksomheder indberetter frivilligt eller gennem Dansk Arbejdsgiverforening. Men de har altså ikke indberetningpligt. For de offentligt ansattes vedkommende hentes stillingsoplysninger i forbindelse med offentlig lønoplysninger og konverteres til DISCO-koder. For kommunerne konverteres kommunale stillingskoder til DISCO-koder. For statsansatte anvendtes samme metode som for kommunaltansatte før år 1998. Fra 1998 sættes koderne i de statslige lønkontorer ved, at de godkender en tidligere sat kode eller selv sætter en ny.

A.1.4 Hvordan vi danner vores DISCO-kode

Vi anvender DISCOALLE_INDK i perioden 1996 til 2009 til en variabel på 167 udfald.

DISCOALLE_INDK	->	DISCO_4	->	DISCO_MONECA
sekscifret kode, 2003-2009		fircifret kode		
fircifret kode, 1996-2002				
400/800 udfald		400 udfald		167 udfald

Årsagen til at vi har valgt perioden 1996 til 2009 er, at det er en forholdsvis stabil periode at bruge fagklassifikationen disco88, da den før 1996 tager udgangspunkt i en dansk fagklassifikation og den efter 2009 har nogle væsentlige skifte til DISCO08. De mest væsentlige skift sker i 2003.

Fra 1996 til 2002 er DISCOALLE_INDK fircifret og har mellem 475 og 483 udfald. Fra 2004 til 2009 er DISCOALLE_INDK sekscifret og mellem 732 og 805 udfald. I 2003 er DISCOALLE_INDK sekscifret og har 1776 udfald. Det første vi gør er, at gøre DISCOALLE_INDK fircifret for alle år. Det gør vi ved at fjerne de to sidste cifre. I praksis betyder det som nedenfor, at kategorierne bliver reduceret:

1000	100000	Ledelse på øverste plan i virksomheder, organisationer og den offentlige sektor
1100	100000	Lovgivningsarbejde samt ledelse i offentlig administration og interesseorganisationer
1110	110000	Lovgivningsarbejde og overordnet administration af lovgivning
1120	111000	Overordnet offentlig ledelse
1140	112000	Overordnet ledelse af interesseorganisationer og humanitære organisationer
1141	114000	Ledelse af politiske partiorganisationer
1142	114200	Ledelse af økonomiske interesseorganisationer
	114210	Politisk ansvarlige/politisk valgte ledere i økonomiske interesseorganisationer
	114220	Ansatte ledere i økonomiske interesseorganisationer
1143	114300	Ledelsesarbejde i humanitære eller andre interesseorganisationer
1200	120000	Øverste ledelse i virksomheden
1210	121000	Ledelse omfattende virksomheden som helhed
	121010	Øverste ledelsesniveau, administrerende direktører eller tilsvarende
	121020	Tværgående direktører

Efter at reduceret alle årene i DISCOALLE_INDK til fircifrede, så er der 515 forskellige udfald bortset fra år 2003 som har 784 udfald pga. væsentlig mange fejkodninger som ikke er blevet fjernet og ultimo bliver til ubekendt/missing. Næste skridt er at lave vores nye variabel på 167 udfald. Vores opdeling bygger videre på Anton Grau Larsen og Jonas Toubøl disco-opdelinger (2015).

Den første forskel er, at vi har inkluderet de imputerede koder på færdighedsniveau 1, 2 og 3, hvor det har givet mening. F.eks. hos ingeniører og arkitekter (2141) er alle undergrupperne inkluderet både i vores og Larsen og Toubøls:

- Arkitektarbejde og planlægning af anlægsarbejder (2141)
- Ingeniørarbejde vedrørende bygninger og anlæg (2142)
- Ingeniørarbejde vedrørende stærkstrøm (2143)
- Ingeniørarbejde vedrørende svagstrøm (2144)
- Ingeniørarbejde vedrørende ikke-elektriske motorer og maskinanlæg (2145)
- Ingeniørarbejde vedrørende kemiske processer ved industriel produktion (2146)
- Mineingeniørarbejde (2147), Landinspektørarbejde (2148)
- Andet arkitekt- og ingeniørarbejde med videre (2149).

Forskellen er så, at vi også inkluderer mellemgruppen: Arkitekt- og ingeniørarbejde med videre (214).

Den anden forskel er, at de kategorier som Grau Larsen og Toubøl ikke har inkluderet, fordi kategoriseringen ikke passer ind samt de imputerede koder på færdighedsniveau

1, 2 og 3 har vi samlet under ni kategorier inden for hovedgrupperne (bortset fra hovedgruppen militært arbejde, som kun har et enkelt niveau) F.eks. ubekendt inden for landbrug, gartneri, skovbrug, jagt og fiskeri, der forudsætter færdigheder på grundniveau (6999), som er de som er de imputerede koder:

- Arbejde inden for landbrug, gartneri, skovbrug, jagt og fiskeri, der forudsætter færdigheder på grundniveau (6000)
- Arbejde inden for landbrug, gartneri, skovbrug, jagt og fiskeri, der forudsætter færdigheder på grundniveau (6100)

A.1.5 Kilder

- <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/personindkomst/discoalleindk.aspx>
- <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Nomenklaturer/DISCO-88.aspx>
- <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Nomenklaturer/discoløn.aspx>